

Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з

«Економічної теорії»

на тему:

***«Вплив глобалізації на показники зайнятості і
бідності. Міжнародні зіставлення»***

Студентки 2 курсу групи ФМО-21
напрямку підготовки «Фінанси і кредит»

Цимбровської А.В.

Керівник:

Длугопольський Олександр Володимирович

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль

2016

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни

«Макроекономіка»

на тему:

«Вплив глобалізації на показники зайнятості і бідності: міжнародні зіставлення»

Студентки групи ФМО-21

Цимбровської Альбіни Василівни

План

ВСТУП

1. Поняття «глобалізації» та її вплив на розвиток світового господарства.
2. Аналіз впливу глобалізаційних процесів на показники зайнятості та бідності в економічно розвинутих країнах та в країнах з низьким рівнем економічного розвитку (Ужгород, Скарденський ефект, СІІА)
3. Глобалізаційні тенденції регулювання зайнятості та бідності в сучасному світі.

ВИСНОВОК

ДОДАТКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Керівник:
Проф. Рицурталський О.В.

28.12.15

План

Вступ

- 1.Поняття «глобалізації» та її вплив на розвиток світового господарства.
- 2.Аналіз впливу глобалізаційних процесів на показники зайнятості та бідності в економічно розвинутих країнах та в країнах з низьким рівнем економічного розвитку(Україна,Скандинавські країни,США).
- 3.Глобалізаційні тенденції регулювання зайнятості та бідності в сучасному світі.

Висновки

Список використаної літератури

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1.Поняття «глобалізації» та її вплив на розвиток світового господарства.....	7
2.Аналіз впливу глобалізаційних процесів на показники зайнятості та бідності в економічно розвинутих країнах та в країнах з низьким рівнем економічного розвитку(Україна,Скандинавські країни,США).....	15
3.Глобалізаційні тенденції регулювання зайнятості та бідності в сучасному світі.....	29
Висновки.....	41
Список використаної літератури.....	44

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Базовим поняттям, що відбиває стан світового господарства в останньому десятилітті ХХ століття і в першому десятилітті ХХІ століття, стало поняття глобалізації світової економіки.

Україна демонструє тенденцію до економічної і політичної інтеграції, насамперед з розвинутими європейськими країнами. За даними рейтингу, 62 найбільш розвинуті країни, які забезпечують 90 % світової економіки, наша держава посідає 42-е місце, а за рівнем включення до світової економіки – 35-у позицію. Водночас зазначимо, що до першої п'ятірки увійшли Ірландія, Швейцарія, Швеція, Сінгапур і Нідерланди. Велика Британія посідає дев'яте місце, за нею йдуть Фінляндія, США, Франція. Проте Японія посідає лише 35-е місце, Росія – 45-е, Китай – 51-у позицію. Безумовно цей процес незворотній.

Вплив глобалізації і надалі поширюється фактично на всі сторони внутрішнього і зовнішнього життя кожної країни, при чому не завжди позитивний. На ХХІ конгресі Соціального інтерну, який відбувся 8-11 листопада 1999 р. у Парижі, була дана гостра негативна оцінка процесу глобалізації, висловлена глибока стурбованість його безконтрольністю, формами і методами проведення, наслідком чого може стати подальше поглиблення бідності одних держав і збагачення інших, що в свою чергу стимулює глобальну злочинність, кризові явища в економіці і політиці, інших сферах суспільного життя.

Таким чином, глобалізація – це така форма інтернаціоналізації, коли вона набуває рис транс націоналізації. Глобалізація відрізняється поширенням тісних взаємовідносин і взаємозалежності між країнами практично на всю земну кулю. У сучасній науці глобалізацію розглядають як просунуту стадію розвитку процесу інтернаціоналізації різних аспектів суспільного життя: економічних, політичних, культурних.

Інтеграція України до Європейського Союзу вимагає вивчення особливостей формування і розвитку як європейського, так і світового ринків

праці, що може в майбутньому визначати розвиток конкурентоспроможного вітчизняного ринку праці, сприяючи сталому економічному розвитку та зміцненню безпеки країни. Посилення конкурентної боротьби зумовлює необхідність здійснення досліджень світових тенденцій ринку праці. Їх організація дозволить володіти ситуацією на світовому ринку праці для ефективного покриття потреб національного в цілому та регіональних ринків праці. Зокрема, підвищити інформаційну забезпеченість прийняття рішень на рівні держави та забезпечити конкурентоспроможність як робочої сили, так і країни в цілому.

Істотний внесок у розуміння проблем світового ринку праці внесли П. Аур, Дж. Бес, А. Бхадурі, А. Жирицький, Д. Меда, А. Поручник, Н. Ридванов, Р. Цвильов та інші. Питання виокремлення нових світових тенденцій на ринку праці та впливу глобалізації на вітчизняний ринок праці досліджувалися вченими: С. Біляцьким, М. Долішнім, Т. Мірошниченко, Л. Лисогор, У. Садовою, Л. Семів, А. Хахлюк та іншими.

Об'єктом дослідження курсової роботи є теоретичні засади міжнародної економіки.

Предмет дослідження – вплив глобалізації на показники зайнятості та бідності: міжнародні зіставлення.

Метою курсової роботи є дослідження міжнародних аспектів впливу глобалізації на показники зайнятості та бідності.

Мета роботи передбачає виконання таких завдань:

- дослідити сутність глобалізації та її вплив на розвиток світового господарства;
- здійснити аналіз впливу глобалізаційних процесів на показники зайнятості та бідності в економіці розвинутих країн та країн із новоствореним ринком;
- визначити глобалізаційні тенденції регулювання зайнятості та бідності в сучасному світі.

1.Поняття «глобалізації» та її вплив на розвиток світового господарства.

Відносна новизна самого об'єкту дослідження, а також складність і комплексність процесів, що відбуваються у світовій економіці, не дозволили досі скласти більш-менш однакового розуміння і визначення процесів глобалізації світової економіки. Зберігаються різні підходи до глобалізації, різні визначення, трактування змісту цього поняття і навіть його часових рамок. Так, можна зустріти твердження про те, що процеси глобалізації розвиваються ще з часів античності, або, в інших варіантах, – з часів виникнення перших світових ринків або цілісного світового господарства. Проте в такому розумінні глобалізація вільно або мимоволі ототожнюється з процесами інтернаціоналізації господарського життя.

Звернемо увагу на те, що розвиток процесів глобалізації значною мірою обумовлений технологічною революцією. Два феномени сучасного світу – глобалізація і технологічна революція є тісно пов'язаними, взаємообумовленими і такими, що посилюють розвиток один одного. Внаслідок ефекту глобалізації і технологічної революції в соціально-економічній сфері країн світу відбуваються фундаментальні зрушення. Їхнім проявом є зниження частки виробничого сектору і зростання сектору послуг, деконцентрація промислового виробництва, зрушення в його галузевій структурі, співвідношенні "старих" і "нових" галузей і сфер діяльності тощо. Зазначені зрушення приводять до змін у структурі і характері зайнятості, значно впливають на стан ринку праці, формують нові тенденції його розвитку. Так, у розвинених країнах світу продовжується зменшення частки обробної промисловості з одночасним розвитком індустрії послуг і збільшенням її питомої ваги. В цій індустрії виробляється все зростаюча частка ВВП і концентрується все більша частка працюючих. В середині 90-х років XX століття у розвинених країнах світу в сфері послуг було зайнято до 70 % функціонуючої робочої сили, а в США і того більше – 73% [2].

Глобалізація розвивається під впливом значної кількості факторів. Серед них слід виділити техніко-технологічні, дія яких проявляється у розвитку науково-технічного прогресу, який породив якісно нові покоління транспорту і зв'язку, спричинив революцію в галузі інформаційних та телекомунікаційних технологій і виникнення єдиного інформаційного простору з його здатністю до здійснення різноманітних операцій у режимі реального часу. Також слід виділити соціально-економічні передумови глобалізації. Найважливішими з них є такі:

- подальша інтернаціоналізація національних економік, посилення їх транснаціоналізації та перетворення низки країн у країни-системи, здатні контролювати величезні господарські зони світового господарства;
- крах адміністративно-командної системи, утвердження ринкових відносин у всесвітньому масштабі на основі використання уніфікованих ринкових механізмів функціонування і розвитку світової економіки;
- лібералізація торгівлі товарами, послугами, технологіями, об'єктами інтелектуальної власності, впровадження єдиних правил регулювання банківських та фінансових операцій, стандартизації та сертифікації продукції тощо [15].

Отже, глобалізація постає як багатовимірний, багаторівневий, складний та суперечливий процес, який відіграє важливу роль у формуванні загальнопланетарного господарського організму. Суперечливість процесу глобалізації і розвитку світового господарства, їх складність породжує виникнення глобальних проблем. Вони характеризуються як всезагальні для світового співтовариства, відзначаються загальнопланетарними масштабами і складним змістом; безпосередньо стосуються життєвих інтересів усіх верств населення країн світу, більшості або значної групи Держав; мають взаємопов'язаний характер і суттєво впливають на усі сфери суспільних відносин країн світової спільноти; відображають поглиблення та ускладнення світових господарських зв'язків; потребують використання значних технологічних, фінансових, трудових, інтелектуальних, інформаційних ресурсів, невідкладних та рішучих дій на основі колективних і

скоординованих дій країн світу; можуть бути успішно вирішені за умов створення адекватної моделі стійкого розвитку людської цивілізації.

Глобальні проблеми мають яскраво виражений економічний аспект. Вони суттєво впливають на структуру і темпи суспільного відтворення, на динаміку економічних процесів, спричиняють пошуки ефективних форм та методів управління.

XXI століття знаменується тим, що значно посилилася взаємозалежність країн, включаючи економіку, соціальну сферу, екологію, культуру тощо. Ці взаємозалежність і взаємопроникнення, які отримали термін "глобалізація", все більше визначають стан і напрями розвитку країн. У процесі вивчення курсу даний термін згадувався неодноразово, і це зрозуміло, адже глобалізація здійснює суттєвий вплив на соціально-трудові відносини, національні ринки праці й зайнятість населення. Невипадково виник потужний рух антиглобалістів. Очевидно, що глобалізація несе як позитивні, так і негативні тенденції, котрі слід знати і реагувати на них певним чином.

Глобалізація як процес народилася не в останні десятиліття. Сам термін "глобалізація" виник понад 400 років тому, але все більш поширеного використання він набув всередині минулого століття. Це – об'єктивний, необхідний процес, який супроводжує людство протягом його історії. Водночас це – процес суспільний, який відбувається в діяльності та взаємовідносинах індивідів, різних соціальних груп і прошарків, націй і цивілізацій. Він пов'язаний безпосередньо з їх цілями та інтересами.

Глибоко досліджувати глобалізацію почали відносно недавно, але досить інтенсивно – лише основних шкіл з цієї проблематики налічується шість [3]. Нині існує багато визначень глобалізації як процесу. Одне з них таке: глобалізація – процес, рухомий новими технологіями в галузі електронної комунікації і транспорту, котрий дає можливість інформації, людям, капіталам і товарам перетинати кордони і швидко досягати будь-яких кутків планети [37]. Це визначення достатньо відображає характер і сутність процесу глобалізації.

Протягом останніх десятиліть глобалізація проявилася і досліджувалась як ключова тенденція світового господарського розвитку. Із тенденції вона починає переростати у всепоглинаючий процес, структуризація якого дана українськими вченими Д. Г. Білорусом, Д. Г. Лук'яненком, А. М. Поручником і представлена на рис. 1.1.

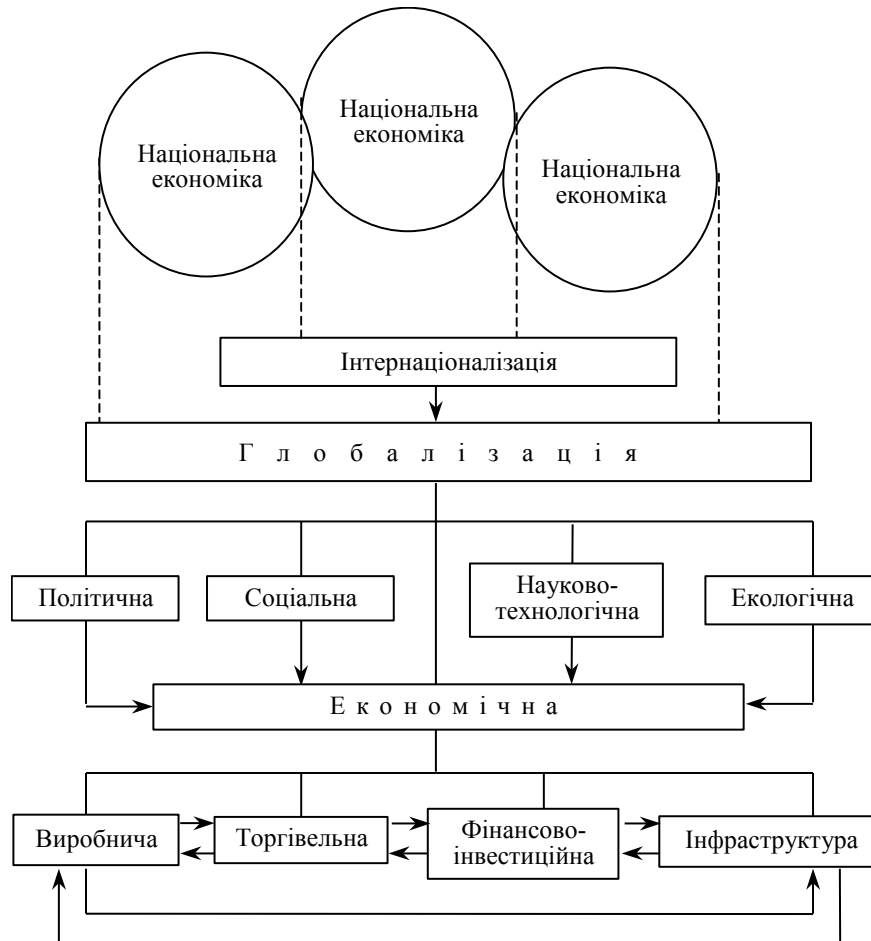

Рис. 1.1. Структуризація глобалізаційного процесу [3]

Сучасна економічна енциклопедія так трактує глобалізацію: Глобалізація як категорія відображає процес обміну товарами, послугами, капіталом та робочою силою, що виходить за межі державних кордонів і з 60-х років минулого століття набуває форм постійного і неухильно зростаючого переплетення національних економік. У той період глобалізація характеризувалася, насамперед, перманентністю темпів зростання світової торгівлі та валового внутрішнього продукту в усіх розвинутих країнах.

Глобалізація проявляється у широкому проникненні компаній в економіку зарубіжних країн за допомогою експорту, а за допомогою

іноземних інвестицій у відкриття заводів з виробництва комплектуючих виробів, виробничих підприємств або дочірніх фірм зі збуту продукції. Таким чином компанії одержують додаткові можливості для збуту, який стримується через недостатні розміри внутрішнього ринку окремої країни. Цим вони зменшують свою залежність від єдиного внутрішнього ринку при отриманні прибутку.

Глобалізація в сучасному вигляді стала можливою і набула додаткової активності завдяки інвестиціям на фінансових ринках. Наприклад, вона дає змогу інвесторам, скажімо в Лондоні, купити акції або цінні папери безпосередньо в японських брокерів у Токіо, не звертаючись до посередників.

Розвитку глобалізації сприяють й інші чинники. Так, технічний прогрес у сфері транспорту і зв'язку зумовлює, зокрема, зменшення витрат на здійснення трансакцій. Серед економічних факторів важливу роль відіграє поступове зниження обмежень у торгівлі товарами. Цьому сприяють світові організації торгівлі (СОТ), лібералізація ринку капіталів на основі впровадження та поширення конвертованості національних валют.

Вихідним пунктом аналізу глобалізації є теза, яка стверджує, що глобалізація – це прогресуючий розподіл праці у світовому масштабі, котрий досяг досить високого рівня. Це виявляється у посиленні конкуренції на товарних ринках через стимулювання міжнародного торгового обміну внаслідок політики лібералізації торгівлі. У галузі фінансових послуг ідея глобалізації виражає також тенденцію злиття традиційно відокремлених ринкових сегментів, наприклад, ринків кредитних ресурсів та капіталів внаслідок використання заставного права. У кінцевому підсумку виникає більше можливостей для подріблення виробничих процесів та перенесення окремих ступенів виробництва в інші місця з нижчими порівняльними витратами і перевагами. Виявом інтенсифікації торгівлі та мобільності капіталів є потрапляння порівняних факторів виробничої нерухомості під тиск пристосування.

Роль глобалізації в цьому процесі визначається теоремою Столпера-

Самуельсона, згідно з якою збільшення відносної ціни товару дає можливість (у разі виробництва цього товару) підвищувати ціну окремого фактора, котрий інтенсивно використовувався, та знижувати її на той фактор, який не використовувався інтенсивно. Відповідно до цієї теореми виникає необхідність у відносному зниженні порівняно менш продуктивного за поділ праці чинника виробництва. У розвинутих країнах це, передусім, – малокваліфікована робоча сила у випадку, коли країни з низькими доходами розширюють пропозицію трудомістких продуктів і зменшують відносні ціни на ці товари. Якщо для міжнародного вирівнювання цін за факторами виробництва існують перешкоди, то погіршуються шанси надання роботи малокваліфікованим працівникам в індустріальних країнах.

Щодо держав з низькими доходами, то глобалізація відкриває в них можливості для більшої зайнятості та вищої реальної заробітної плати. За даними ГАТТ/СОТ, за останні 30 років темпи розвитку світової торгівлі значно випереджають темпи світового виробництва. Водночас потік прямих іноземних інвестицій приблизно в 3-4 рази перевищує темпи зростання торгівлі, що забезпечує підвищення зайнятості в країнах зі значними обсягами інвестицій.

Прямі іноземні інвестиції, які дають можливість розширити зайнятість і зменшити безробіття, особливо доцільні, коли йдеться про іноваційне виробництво, про створення стратегічних форм кооперації підприємств, насамперед, у сфері досліджень та розвитку. Водночас різні шляхи глобалізації взаємно доповнюються, прискорюючи тим самим цей процес.

Підприємницькі можливості вибору можуть обмежуватися інтервенціями політико-економічного характеру. Так, певний час у країнах, що розвиваються, заборонялося перевищувати участь іноземного капіталу у власності вітчизняних підприємств. Тоді потенційні іноземні інвестори вдалися до інших заходів глобалізації.

Розвиток глобалізації сприяє створенню єдиного глобального ринку, основні контури якого окресляться в першій чверті ХХІ ст. У цьому заінтересовані, передусім, провідні розвинуті країни, які в боротьбі за світову

гегемонію створили великі інтеграційні об'єднання ЄС, АТЕС та ін. Як головні складові глобального ринку нині формуються Європейський, Американський та Азіатсько-Тихоокеанський континентальні ринки.

Водночас за участь у процесах глобалізації змагаються країни, які розвиваються, і держави з перехідною економікою, зокрема Росія, Україна, Казахстан та ін. Однак для ефективного входження їх у глобальний ринок їм необхідно досягти високого рівня конкурентоспроможності національних економічних систем, перш за все національної робочої сили.

Зростання суспільного виробництва і міжнародної торгівлі ускладнює економічне середовище, поглиблює світову системну кризу. Особливо це стосується вичерпання можливостей необмеженого екстенсивного розвитку і небезпеки катастроф. Людство постало перед необхідністю переведення виробничого розвитку в планетарному масштабі на "нульовий цикл", науково-обґрунтованого обмеження споживання, подолання загальної меркантильної свідомості національного та державного егоїзму [3, 264, 265].

Однозначно оцінити вплив глобалізації на світові процеси не можна. Існують і переваги її і недоліки. Переваги глобалізації чітко сформульовані Р.П. Колосовою, яка визначила, що глобалізація дозволяє:

- поглиблювати міжнародний розподіл праці;
- ефективніше розподіляти кошти і в кінцевому підсумку сприяти підвищенню якості трудового життя, розширенню життєвих перспектив населення (при нижчих для нього затратах);
- здійснювати економію на масштабах виробництва, що потенційно може сприяти зниженню цін, а значить, стійкому економічному зростанню, підвищенню рівнів зайнятості й життя;
- підвищити рівень продуктивності праці в результаті раціоналізації виробництва на глобальному рівні й поширювати передову технологію, а також посилити конкурентний тиск на користь безперервного введення інновацій у світовому масштабі [19].

Крім того, глобалізація може сприяти вільному і широкому розповсюдженню капіталів, зростанню зарубіжних інвестицій, розширенню

можливостей для розвитку інфраструктури, полегшенню контактів між людьми різних країн [37].

Однак глобалізація несе з собою не тільки переваги, а й недоліки, негативні наслідки і потенційні проблеми. Вона супроводжується:

- взаємозалежністю фінансових ринків;
- зростанням спекулятивних валютних потоків між державами і вторинних фінансових ринків;
- станом платіжної і торгівельної розбалансованості, що у сукупності значно обмежують можливість формулювання незалежної макроекономічної політики на національних рівнях.

Отже, глобалізація світових господарських зв'язків загострила існуючі глобальні проблеми та породила нові, що потребує визначення їх змісту.

2. Аналіз впливу глобалізаційних процесів на показники зайнятості та бідності в економічно розвинутих країнах та в країнах з низьким рівнем економічного розвитку (Україна, Скандинавські країни, США).

Щодо впливу глобалізації на сферу зайнятості, то його можна було б назвати "Недоліки глобалізації", тому що глобалізація вивільнює економічні сили, які поглиблюють нерівність у сфері зайнятості, котра вже існує, а також у галузі продуктивності праці, доходів, матеріального добробуту стає перепоною в соціально-трудовах відносинах. За останні 10 років глобальна економіка зростає приблизно на 2-3 % на рік. За цей же час розрив між багатими і бідними країнами збільшився у 10 разів. За даними, наведеними В.П. Щербаковим, входження в світ економіки, що глобалізується, можливе лише тоді, коли середньодушовий дохід населення перевищує 800 дол. на місяць, що вимагає постійно працювати в напрямі підвищення заробітної плати [37].

Глобалізація, підвищуючи рівень продуктивності праці за рахунок новітніх технологій, може призвести до скорочення числа працюючих і, передусім, робітників. У запобіганні цьому необхідно в першу чергу підвищувати рівень освіти, тобто збільшувати інвестування в людський капітал на всіх рівнях.

Деякі розвинуті регіони потребують закордонної робочої сили. При цьому залучаються як висококваліфіковані працівники (науковці й професіонали з України до Сполучених Штатів Америки, Канади, Німеччини, Ізраїлю тощо), так і громадяни з вторинного ринку праці – низько кваліфіковані. При цьому переслідуються такі цілі, як сприяння поліпшенню фінансово-економічного становища за рахунок дешевшої робочої сили і заповнення непрестижних робочих місць, важких та шкідливих виробництв. Особлива мета розвинутих країн – використання науковців, на підготовку яких не потрібно витратити великі кошти, а віддача – здійснюється відразу.

В Україні вивченням впливу глобалізації на соціально-трудові

відносини займається професор А.М. Колот, який також вважає надзвичайно гострою проблему інтелектуальної міграції. За різними оцінками, в 90-х роках ХХ ст. Україна втратила від 15 до 20 % інтелектуального потенціалу в результаті еміграції найбільш підготовленої робочої сили. І це не випадково. Вплив процесів глобалізації на стан ринку праці наочно видно на прикладі нашої країни, де реальністю є "вимивання" з національного ринку праці не тільки перспективних науковців, а й робочих місць з високою і середньою "освітньою місткістю". Створення таких робочих місць, які погіршують професійну структуру і перспективи зайнятості в галузях, котрі можуть і повинні стати пріоритетними; призводить до зростання незатребуваності нагромадженого людського капіталу тощо.

Потенційна чи реальна загроза втрати робочих місць під впливом глобалізації створює в суспільстві атмосферу невпевненості та негативно впливає на підтримку балансу сил між найманими працівниками і роботодавцями.

Інтенсифікація процесів глобалізації супроводжується масовим намаганням роботодавців знижувати заробітну плату і зменшувати витрати на поліпшення умов праці. Це не може не відбитися негативно на зайнятості.

Вирішення існуючих нагальних проблем соціально-трудової сфери безпосередньо пов'язано з реформуванням політики зайнятості. За сучасного стану ринку праці, як справедливо визначає А.М. Колот, неприпустимо політику зайнятості формувати і реалізовувати здебільшого у вузькому розумінні, як комплекс заходів, що проводяться на регіональному рівні за участю державної служби зайнятості. Опрацьовуючи власну модель регулювання національного ринку праці, необхідно зважати на сучасні тенденції щодо формування політики зайнятості в країнах з розвинутою ринковою економікою. За новим сучасним баченням правлячих кіл розвинутих країн, вузловим центром усієї соціальної політики повинна стати "соціальна політика, орієнтована на вирішення проблем зайнятості" [21, 28].

З дотеперішньої політики зайнятості розвинутих країн А.М. Колот робить такі висновки:

- заходи державної політики на ринку праці, спрямовані переважно на перенавчання безробітних і розвиток громадських робіт, є недостатніми для вирішення проблем зайнятості;
- плекання надії на те, що проблеми зайнятості можна розв'язати лише гнучкістю ринку праці, безпідставне;
- існує необхідність збереження сильних позицій держави у виробленні та реалізації політики зайнятості, забезпечення інтеграції останньої в загальну економічну політику;
- оптимізувати параметри ринку праці можна за умови поєднання важелів державного і договірною регулювання на принципах соціального партнерства;
- найефективнішими слід визнати заходи, що становлять зміст активної політики на ринку праці й спрямовані на попередження значних масштабів безробіття, стимулювання сукупного попиту на робочу силу, якнайшвидше повернення незайнятих до складу функціонуючої робочої сили;
- вирішення проблем зайнятості потребує реформування системи соціального захисту безробітних, яка має спонукати їх до активного пошуку нового робочого місця [21].

Особливо актуальними і вкрай необхідними для України є висновки стосовно необхідності збереження і посилення позицій держави у виробленні та реалізації політики зайнятості, а також щодо найефективніших заходів активної політики на ринку праці й упередження значних масштабів безробіття, яке може бути досягнуто переважно за рахунок створення нових економічно доцільних робочих місць і раціонального використання діючих.

Негативний вплив глобалізації на соціально-трудова відносини взагалі й на зайнятість населення, зокрема, розвиває стійку тенденцію до використання політики трудового протекціонізму – захисту національних ринків праці. Трудовий протекціонізм – це завжди синтез і наслідок політичного, економічного, фінансового й товарного протекціонізму. До цих методів входять такі регулятори, як квотування і ліцензування імпорту, вибір шляхів технологічного розвитку, цілеспрямована експертиза міжнародних

технологічних та економічних проектів, регулювання валютних курсів тощо.

Однак на ринку праці використовуються і свої специфічні методи захисту: адміністративне обмеження емігрантів (робочої сили), регулювання ціни на робочу силу (заробітної плати) на національному ринку праці і т. ін. В цих умовах, як вважають експерти МОП, доцільно проводити фінансову і промислову політику, яка сприятиме конкурентоспроможності внутрішнього виробництва та ефективній перебудові підприємств, тимчасово захищаючи при цьому внутрішній ринок у його найуразливіших для імпорту галузях з низькою доданою вартістю [38].

Особливо гостро економічна глобалізація відбивається на галузевій структурі зайнятості в Україні. Достатньо навести такий приклад. При великих запасах вугілля в Україні одна за одною закриваються вітчизняні копальні. Видобуток вугілля за останні 10 років скоротився майже в 3 рази. Тому в шахтарських регіонах час від часу виникає соціальна напруга. Водночас через нестачу вугілля для металургійної промисловості воно завозиться з-за кордону. В декілька разів знизилася виробництво в легкій промисловості і машинобудуванні, а з ним і зайнятість у цих галузях. Проте підвищується питома вага продукції в екологічно-шкідливих галузях, таких як металургія. Все це посилює безробіття, потребує значних коштів на перекваліфікацію вивільнених працівників, на велику за обсягом виплату соціальної допомоги, дає поштовх до еміграції переважно висококваліфікованих молодих і середнього віку робітників та спеціалістів з великим практичним досвідом.

У найближчі роки варто здійснити прорив у реалізації більш виваженої діючої політики доходів і зайнятості [21], для чого слід значно посилити роль держави в регулюванні економічних процесів, перш за все, в зміні структури економіки, яка визначає подальший розвиток ринку праці, зокрема, кількісні та особливо якісні показники зайнятості.

Домінуючим трендом розвитку світового господарства на початку третього тисячоліття є процес інтеграції національних економік у зростаючі світові ринки – глобалізація, яка характеризується інтенсифікацією руху між

країнами капіталу, робочої сили, інформації, товарів, появою впливових міждержавних світових інститутів, перерозподілом економічних і політичних функцій між основними суб'єктами, такими як держава, ТНК, міжнародні організації. Глобалізація є об'єктивною закономірністю цивілізаційного розвитку. Як надзвичайно складний, багатоплановий процес вона здійснює вплив на всі сфери людського життя, але чи не найбільший – на ринок праці.

Імперативом часу для нашої країни є участь світовому інтеграційному процесі, що передбачає посилення відкритості національної економіки та лібералізацію зовнішньоекономічних зв'язків. Крім того, глобалізація є дієвим інструментом посилення адаптованості ринку праці до вимог епохи інтелектуалізації виробництва, забезпечення високого конкурентного статусу країни [25]. Серед потенційних переваг України від глобалізації для національного ринку праці домінуючими є такі можливості:

- прискорити реструктуризацію та модернізацію національного виробництва, що приводитиме до оптимізації структури зайнятості;
- посилити мобільність робочої сили, сформувати ринкові моделі поведінки, посиливши творчий характер праці внаслідок набуття досвіду трудової діяльності за кордоном, що сприятиме підвищенню загального професійно-кваліфікаційного рівня зайнятого населення;
- підвищити стандарти з оплати праці в результаті більшої відкритості економіки;
- розширити експортний потенціал за рахунок відкритого доступу на світові ринки, що забезпечуватиме створення нових робочих місць;
- подолати дискримінаційне ставлення до України у світовій антидемпінговій політиці, що сприятиме забезпеченню продуктивної зайнятості в експортно-орієнтованих галузях економіки;
- посилити конкурентоспроможність освітніх послуг, що забезпечуватиме підвищення освітнього рівня робочої сили;
- залучати іммігрантів на малопривабливі за умовами оплати та найму робочі місця.

Розглянемо індекси глобалізації країн світу і в Україні.

Таблиця 2.1

Індекс глобалізації в країнах світу і в Україні[40]

Країни	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.
Норвегія	83.19	81.99	82.83	83.30
Швеція	88.23	87.63	87.39	86.59
Фінляндія	84.34	84.85	85.87	85.64
Данія	88.11	88.12	87.43	86.30
Ісландія	72.96	72.73	68.66	67.96
Україна	68.48	67.78	68.85	69.50
Польща	80.81	79.10	79.52	79.43
США	74.88	74.76	74.94	74.81

Розглянувши данні таблиці 2.1 ми можемо зробити такі висновки. Хочеться зазначити, що такі країни як Швеція і Данія за цією таблицею займають найвищі місця, тобто рівень глобалізації в цих країнах найбільший. У 2012 році Швеція мала вищий рівень глобалізації аніж Данія, але починаючи з 2013 року вона поступилася місцем Данії. Такий високий рівень глобалізації в цих країнах пов'язаний з тим, що вони є досить розвинутими.

Розглядаючи ж ситуацію України за цією таблицею ми можемо сказати що рівень глобалізації в ній є найнижчим. Проте починаючи з 2013 року ситуація з рівнем глобалізації в країні покращується. Можливо через декілька років ми за рівнем глобалізації зможемо зрівнятися з такими могутніми країнами як Швеція і Данія, рівень глобалізації яких є досить пристойними.

Водночас, глобалізація може містити велику кількість ризиків. Одним з найбільш відчутних негативних впливів може стати погіршення якості людського капіталу внаслідок міграційного відтоку за кордон кваліфікованої робочої сили (з метою працевлаштування), від'їзду молоді (з метою отримати освіту) й водночас скорочення кількості вітчизняних вищих навчальних закладів (з низьким рівнем конкурентоспроможності освітніх послуг) через посилення конкурентного тиску з боку зарубіжних навчальних закладів, що

спричинятиме зниження частки осіб з вищою освітою в загальній чисельності зайнятого населення. Також, глобалізація може привести до звуження спеціалізації української економіки, збільшення імпорту застарілих технологій, що посилюватиме деформації в професійно-кваліфікаційній структурі зайнятості в напрямі зростання частки некваліфікованої праці. Звернемо увагу також на наступ розвинених країн на внутрішній ринок України з метою збуту виробленої ними продукції, що призводитиме до звуження масштабів вітчизняного виробництва, дискримінації національних товаровиробників, занепаду неконкурентоспроможних виробництв, збільшення в перспективі чисельності незайнятого населення [24].

Вагому роль у визначенні результату від глобалізаційних трендів відіграє такий агрегований показник як величина валового внутрішнього продукту на душу населення та рівень безробіття. Проаналізуємо зміни даних індикаторів на прикладі країн Європейського Союзу – найбільш розвинутого регіонального інтеграційного угруповання. Також розглянемо динаміку зазначених показників у окремих країнах.

Таблиця 2.2

**Динаміка ВВП на душу населення та рівні безробіття у країнах ЄС
протягом 2001-2006 р. (тис. євро та % економічно активного населення)**

	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	ВВП	Рівень безробіття	ВВП	Рівень безробіття	ВВП	Рівень безробіття	ВВП	Рівень безробіття	ВВП	Рівень безробіття	ВВП	Рівень безробіття
ЄС-25	17,7	7,9	19,8	7,8	21,2	8,2	22,3	9,2	23,1	9,0	24,1	7,9
ЄС-15	19,4	9,9	21,7	8,3	23,2	7,7	24,3	8,2	25,1	8,2	26,1	7,6
Німеччина	20,2	9,3	22,1	8,1	23,0	8,2	24,0	10,3	24,6	11,2	25,4	8,5
Польща	7,9	10,6	9,4	16,1	9,7	19,9	10,6	19,0	11,3	17,7	12,0	16,8
Болгарія	4,7	12,2	5,3	18,1	6,1	9,6	6,9	7,8	7,5	9,6	8,0	9,4
Люксембург	34,0	2,7	43,2	2,2	45,0	2,8	48,4	5Д	50,7	4,5	53,2	4,4
Данія	22,0	5,2	25,1	4,7	25,7	4,6	27,2	5,5	28,3	4,8	29,4	4,2

Показники таблиці свідчать, що динаміка ВВП за групою країн ЄС-27 протягом 2001-2006 рр. дозволяє констатувати його істотну варіативність від

мінімального значення у Болгарії (4,7 тис. євро у 2001 р., 5,3 тис. євро у 2002 р., 6,1 тис. євро у 2003 р., 6,9 тис. євро у 2004 р., 7,5 тис. євро у 2005 р. та 8,0 тис. євро у 2006 р.) до максимального значення в Люксембурзі (34,0 тис. євро, 43,2 тис. євро, 45,0 тис. євро, 48,4 тис. євро, 50,7 тис. євро та 53,2 тис. євро відповідно), добробут якої базується на тому, що ця країна є європейською офшорною зоною.

Нерівномірність розподілу подушевого ВВП за країнами ЄС лежить в основі класифікації держав даного інтеграційного угруповання, здійснюване експертами Євро статусу, яка виокремлює чотири найпрезентативніші групи країн: найбагатші країни з рівнем ВВП на душу населення більше 26 тис. євро: Бельгія, Данія, Франція, Ірландія, Люксембург, Нідерланди, Австрія, Фінляндія, Швеція та Великобританія; багаті країни з подушовим ВВП від 20 до 26 тис. євро: Греція, Італія та Іспанія; країни з середнім для даного інтеграційного угруповання рівнем розвитку, в яких значення ВВП на душу населення коливається в межах від 14 до 20 тис. євро: Чехія, Кіпр, Угорщина, Мальта, Португалія та Словенія; та "найбідніші" країни ЄС з по душовим ВВП від 8 до 14 тис. євро: Естонія, Польща Латвія, Литва, Болгарія та Румунія [39].

Хочеться також зазначити, що серйозні диспропорції соціально-економічного розвитку країн Європейського Союзу існують не лише на країновому, але й на регіональному рівні. Так, у 74 з 268 європейських регіонів ВВП на душу населення складав у 2003р. менше 75% середньодушового ВВП за країнами ЄС-25. Переважна більшість цих регіонів сконцентровано на півдні та заході ЄС, а також у Східній Німеччині та країнах-нових членах Євросоюзу. Натомість у 36 європейських регіонах зафіксовано рівень подушного ВВП на рівні 125 % і вище середнього рівня за групою країн ЄС-25. Такі регіони сконцентровано нині на півдні Німеччини, у південній частині Великобританії, на півночі Італії, а також у Бельгії, Люксембурзі, Нідерландах та Скандинавії. Цікавим у цьому відношенні є розподіл подушного ВВП у ряді столичних регіонів нових країн-членів ЄС: в той час, коли у Празі та Братиславі ВВП на душу населення перевищує

середній за державами ЄС рівень, то у Литві, Латвії та Естонії він не досягає навіть 40 %, а в Болгарії та Румунії, які приєдналися до ЄС у 2007 р., дохід на душу населення не перевищує 26 % та 24,4 % відповідно середньоєвропейського показника. При цьому не слід скидати з рахунків внутрішню регіональну асиметрію соціально-економічного розвитку цих країн, коли дохід в найбагатших регіонах Чехії, Словаччини та Румунії втричі перевищує дохід найбідніших [32].

Територіальна диференціація держав Європейського Союзу за рівнем ВВП на душу населення кристалізується ще у більш виразних формах з урахуванням тієї обставини, що в ЄС на сьогодні сформувалися потужні за своїм економічним потенціалом "супер регіони". До них належать, передусім, ті, що спеціалізуються на виробництві високотехнологічної продукції через регіональні інноваційні мережі, локальні кластери та використовують ефект інформаційного взаємозбагачення через співробітництво з науково-дослідними інститутами. Це – регіони Північної Італії, Південної Німеччини, Іль-де-Франс, Брюссель та Південна Англія, де рівень душевого доходу досягає 120-140 % середнього рівня по ЄС-15. Ще одним прикладом супер регіону, який виробляє 47 % ВВП "старого ЄС", є область, яка простягається від Північного Йоркшира через Франш-Конте до Гамбурга. Це 1/7 території країн ЄС-15, де проживає третина його населення. Загальновідомо, що за показниками соціально-економічного розвитку ці регіони утримують лідерські позиції. А у протизвагу їм на периферії ЄС-15 (Південь Італії та Іспанії, більша частина території Португалії та Греції) середній дохід на душу населення не перевищує 65% від середньоєвропейського рівня [36].

Як зазначено в таблиці розширення Європейського Союзу за рахунок включення держав Центрально-Східної Європи спричинило падіння рівня середньодушового ВВП країн ЄС-25 до 22,3 тис. євро у 2004 р. (порівняно з 24,3 тис. євро за країнами ЄС-15), до 23,1 тис. євро у 2005 р. (порівняно з 25,1 тис. євро відповідно), до 24,1 тис. євро у 2006 р. (порівняно з 26,1 тис. євро відповідно). Така динаміка середньодушового доходу відбиває загальну

тенденцію тимчасового поглиблення соціальної поляризації Євросоюзу після кожного етапу розширення. Згідно прогнозів експертів, в подальшому ці контрасти нівелювалися в результаті реалізації країнами ЄС як ефективної соціальної політики на національному та наднаціональному рівнях, так і інших інтеграційних заходів соціальної зорієнтованості.

Ще одним важливим показником, який визначає рівень соціальної поляризації країн Євросоюзу, є показники зайнятості. Необхідність врахування даного індикатора в оцінці асиметричності розвитку Європейського Союзу обумовлена вирішальним впливом нерівних можливостей працевлаштування та отримання освіти й достойного рівня життя на дезінтеграцію європейського суспільства та загострення конфліктності в ньому. Так, на початку XXI століття високий рівень безробіття є однією з найгостріших економічних та соціальних проблем майже для всіх країн ЄС, коли майже кожен десятий громадянин даного інтеграційного угруповання не може знайти роботу, а загальний рівень працевлаштування в ЄС складає 61 %, що на 10 процентних позицій нижче, ніж у США та Японії. При цьому найбільші проблеми з отриманням роботи виникають в осіб, які становлять особливо проблемну категорію на ринку праці, а саме ті, що не працюють протягом тривалого часу, молодь, особи середнього віку, особи з фізичними вадами, жінки (рівень працевлаштування яких на 20 % нижчий, ніж чоловіків) та представники національних меншин [36].

Інша гостра соціальна проблема світу – проблема бідності. Розрізняють два види бідності – регіональний та особистий. Приміром, у США до бідних штатів належить шість із 50 (у них частка бідності населення досягає 25-30 %), це Західна Вірджинія, Алабама, Місісіпі, Арканзас, Луїзіана, Нью-Мексико. Але бідність у США і в країнах, що розвиваються, – це різні речі (табл. 2.2).

Таблиця 2.3

Критерії межі бідності

№ з/п.	Критерій	Межа бідності	Чисельність українців, що живуть за межею бідності
1	Критерій ООН для країн "третього світу"	1 дол. США */день	В Україні таких практично немає
2	Критерій ООН для країн Східної Європи та СНД	Менше 4,3 дол. США/день	1 % українців
3	Критерій ООН для розвинутих країн	14,7 дол. США/день	Майже 80 % українців**
4	Норми прийняті у США	1000 дол. США у місяць	Немає даних
5	Офіційно в Україні	960 грн.***	28 % українців

* Долар США – за паритетом купівельної спроможності

**За підрахунками ООН

***Липень 2011 р.

А за рівень бідності (прожитковий мінімум) у США приймається річний дохід для міської родини з чотирьох осіб в обсязі 13 тис. дол. Для тих, хто отримує менше, є такі шляхи державної допомоги:

1) Програма соціальної допомоги (200 млрд. дол. у рік), яка передбачає допомогу родинам з дітьми, безоплатну медичну допомогу (Medic Aid), безоплатні продуктові талони (Food Stamps);

2) Закон "Про соціальний захист", що передбачає систему суспільних робіт, курси перепідготовки, працю на державних будовах тощо;

3) Закон "Про встановлення мінімальної заробітної плати (з 1935 р.), яка зараз становить 7,5 дол./год. (для порівняння: в Україні на липень 2011 р. – 6 грн./год., виходячи з мін зарплати 960 грн./місяць та 160 робочих годин у місяць);

4) як пропозиція вчених – запровадження негативного прибуткового податку, що визначає державну допомогу бідним родинам за формулою: 0,5 прожиткового мінімуму + 0,5 заробітку

В Україні Президент підписав закон про встановлення з 2010 р. мінімальної заробітної плати (МЗ) на рівні прожиткового мінімуму (ПМ). Отже, якщо ще в 2007 р. ПМ в Україні становив 430 грн./місяць, то в 2009 –

701 грн. в 2010 (грудень) – 875 грн., в 2011 (вересень) – 985 грн. Таким же є нині і рівень мінімальної заробітної плати. Незважаючи на підвищення ПМ в Україні за 2007-2011 (вересень) роки в 2,3 рази, він залишається дуже обмеженим, якщо порівняти обсяг та структуру ПМ (або споживчого кошика) розвинутих країн. Мінімальний споживчий кошик у США має вартість \$ 1000 у місяць (8000 грн.), що дозволяє щоденне споживання гамбургерів, кока-коли, 20 видів овочів, купівлю чергового автомобілю раз на 2 роки, щорічний відпочинок за кордоном, медичну страховку; у Великій Британії – £ 480 (6370 грн.), що передбачає, серед іншого, квитки на футбол, купівлю комп'ютерних ігор, виготовлення візитівок, купівлю акустичної гітари, набуття дрібних домашніх тварин (наприклад, хом'ячка); у Франції – 500 євро (6000 грн.), що охоплює, серед інших витрат, шампанське, котлету по-київськи, відвідання барів та нічних клубів із споживанням там алкоголю, 14 видів квітів (мабуть, щоб було що дарувати дамам), лаки для волосся, гелі для душу, техогляд власного автомобіля, витрати на няню та таксі, їжу для кішок та собак.

Статистичне управління ЄС (Євро стат) у своєму прес-релізі за 2010 рік оприлюднило результати аналізу рівня життя населення 27 краї-членів. Передусім Євро стат цікавило, скільки людей живуть за межею бідності. Враховуючи, що в країнах ЄС різні показники доходів населення та різні ціни на продукти, товари, послуги, було вирішено вважати межею бідності зарплату, що є на 60 % менше середньої в кожній окремій країні [39].

Таблиця 2.4

Статистика ЄС про рівень життя населення країн-членів [39]

Латвія	Румунія	Болгарія	Литва	Греція	Іспанія	Чехія	Словаччина	Швеція
26%	23%	21%	20%			9%	12%	12%

У цілому в країнах ЄС, стверджує Євро стат, не можуть собі дозволити тижневий відпочинок поза домівкою хоча б раз на рік 37 % населення; не є в стані підтримувати в квартирі тепло на необхідному рівні 10 % мешканців; не мають фінансової можливості споживати на обід м'ясо, птицю чи рибу раз на два дні 9 % населення; утримання особистого автомобілю недоступно для

9 % мешканців країн ЄС. Отже, незважаючи на високі пересічні соціальні норми та стандарти споживання в країнах ЄС, проблема бідності існує і там, що повинна враховувати соціальна політика та стратегія Євро спільноти. Так, на 2010 р. на межі малозабезпеченості перебувало в середньому до 17 % населення ЄС, при цьому спостерігалися значні відмінності між державами – членами ЄС та між чоловіками та жінками.

Останнім часом міжнародними організаціями, зокрема ООН, використовується термін – синонім бідності – "соціальне відторгнення". Концепція "соціального відторгнення" є відносно новим поняттям, зокрема, для України. Що ж під ним розуміється і що дають для розуміння людського розвитку наукові дослідження в цій площині? За думкою директора Інституту демографії та соціальних досліджень НАНУ, д.е.н. Е. Лібанової, на кінець 1980-х р. науковцям стало зрозуміло, що прогрес соціально-економічного розвитку людства не може вимірюватися тільки показником зростання ВВП або ВНП на одного мешканця, потрібні додаткові, зокрема соціальні індикатори. Тоді була сформульована ідеологія "людського розвитку", яка передбачала створення такого соціально-економічного середовища, в якому людина має можливість повністю розкрити свій потенціал. Протягом наступних років до цієї концепції додавалися різноманітні соціальні індикатори, наприклад, бідності, тендерної рівності тощо. Остаточним доповненням як раз і стало "соціальне відторгнення", внаслідок якого певні соціальні групи мають обмежений доступ до влади та прийняття її органами рішень. Такі соціальні групи також не мають можливості повною мірою користуватися правами на освіту, медичну та соціальну допомогу, трудову зайнятість, задовольнити свої культурні, релігійні та інші потреби.

Щоб визначити ступінь соціального відторгнення домогосподарств зазвичай використовуються 18 соціальних характеристик, (ознак), при цьому межа гострого відторгнення визначається на рівні 5 ознак, критичного відторгнення – на рівні 7 ознак. До таких соціальних індикаторів передусім належать: а) наявність у родині члена працездатного віку з низьким статусом

на ринку праці (тимчасово безробітні, безкоштовно працюючі члени родини тощо); б) хронічне безробіття (понад 12 місяців); в) перебування за межею бідності (тут може бути орієнтація не на прожитковий мінімум, а на 75 % медіальних витрат родини); г) неможливість забезпечити собі достатнє харчування; д) фінансові труднощі з організацією родинного відпочинку поза домівкою та відвіданням родичів; є) неможливість відвідувати культурні заходи хоча б один раз на рік тощо.

Ці соціальні індикатори були використані при підготовці щорічної національної доповіді про людський розвиток "Україна на шляху до соціального залучення", яка була презентована Програмою розвитку ООН в Україні в липні 2011 р. В доповіді були представлені результати дослідження ступеню розповсюдження феномену соціального відторгнення в українському суспільстві. Результати дослідження показали, що лише у 8,5 % домогосподарств не було виявлено жодної ознаки соціального відторгнення. З іншого боку, немає в Україні домогосподарств з наявністю всіх 18 характеристик соціального відторгнення (тотальне), максимальне число їх – 14-15. Але в цілому виявилось, що майже 38 % українських домогосподарств знаходяться у стані гострого соціального відторгнення, з них 17 % – в критичному стані. Серед шарів населення, які більше інших підлягають ризику соціального відторгнення, відзначено багатодітні родини та родини, в складі яких є хоча б один пенсіонер (показник у 2 рази вищий порівняно з середнім рівнем та в 2,5 рази вищий порівняно з родинами, що складаються виключно з осіб працездатного віку). Ризик критичного відторгнення є дуже високим взагалі для всіх родин із дітьми – він в 2,7 разів вищий за середній по країні та в 3 рази вищий порівняно з родинами без дітей. Крім того, наявність хоча б одного безробітного члена родини збільшує цей ризик вдвічі. Критичне відторгнення більше характерне для сільської місцевості: ризик сільських мешканців перевищує відповідний показник мешканців великих міст на 20 %. Проте соціальна ситуація в малих містах в деяких аспектах ще гірша, ніж у селах. Приміром, ризик соціального відторгнення внаслідок хронічного безробіття є найвищим як раз у такому місті (з

населенням до 100 тис. мешканців) – він у 1,5 разів вищий за середній показник по країні [13].

Подібні дослідження проводилися і в інших країнах Європи. Зокрема, в Росії була виявлена гостра соціальна нерівність між рівнем життя населення в декількох ключових містах та в решті країни. Істотно, що суттєвим захисним заходом (протектором) проти соціального відторгнення визначено наявність вищої освіти. Так, якщо в родині немає осіб з вищою освітою, ризик відторгнення зростає на чверть порівняно з середнім по країні; якщо є хоча б одна особа з вищою освітою – ризик знижується в два рази; а якщо всі дорослі в родині мають вищу освіту, то цей показник знижується в три рази порівняно з середнім по країні.

Отже, глобалізація як суперечливий та багатовекторний процес привела до краї нової та регіональної соціально-економічної нерівності, яка вимагає розробки та впровадження дієвого інструментарію конвергенції щодо пом'якшення існуючих диспропорцій на європейському ринку праці гармонізації соціальних відносин у європейському суспільстві, усунення соціальної фрагментації та майнової нерівності країн-членів. При цьому динамічне поглиблення інтеграційних процесів в європейському регіоні та зростання кількості країн-учасниць даного інтеграційного угруповання обумовило об'єктивну необхідність постійної модернізації соціальної політики ЄС, диверсифікації її механізму, важелів та інструментів для вирішення найгостріших соціальних проблем.

3.Глобалізаційні тенденції регулювання зайнятості та бідності в сучасному світі.

Економічна криза загострила багато проблем ринку праці у глобальному масштабі, що проявилось у безпрецедентному зростанні безробіття, неповної зайнятості та неформальної праці. Зокрема, у щорічній доповіді Міжнародного бюро праці (МБП) зазначається, що кількість непрацевлаштованого населення за 2009 р. у світі досягла 212 млн. осіб, збільшившись за рік на 34 млн., а світовий рівень безробіття зріс на 0,9 відсоткового пункту і становив у середньому 6,6 96, з відчутними змінами по регіонах. Так, якщо в Східній Азії показник безробіття становить 4,496, то в Центральній та Південно-Східній Європі безробіття перевищує 1096. За 2009 р. суттєво зросла кількість осіб (на 109 млн.), трудові права яких не захищені, а загалом таких осіб налічується 1,5 млрд., або 50,5 96 від кількості тих, хто має роботу [14].

Ситуація ускладнюється ще й тим, що за розрахунками фахівців, щорічно на світовий ринок вступає 45 млн. осіб, більшість з яких – молоді люди, і тому до 2015 р. необхідно буде створити близько 300 млн. нових робочих місць для того, щоб задовольнити потреби у працевлаштуванні зростаючої чисельності робочої сили [12].

Різні аспекти проблем ринку праці та тенденції, які на ньому відбуваються, розглядались у наукових працях А Колота, Е. Лібанової, В. Геєца, Ю.Маршавіна, С. Томакової та ін.

Сьогодні ключовим моментом розвитку світового ринку праці є розвиток нових форм зайнятості, а саме – неповної, вторинної, тимчасової, сезонної, неформальної (без офіційного оформлення), само зайнятості тощо. У сфері послуг поширюється практика субконтрактного найму, а інтенсивне використання інформаційних технологій дозволяє залучати до праці висококваліфікованих працівників, які в основному можуть виконувати

роботу вдома. Зростає гнучкість використання робочої сили. Проявляється це у значному підвищенні її мобільності та у формуванні багатoproфільного працівника нової формації, який поєднує у собі різноманітні фахи і види трудової діяльності та постійно підвищує рівень освіти і професійної підготовки.

А це у свою чергу вимагає організації якісно нової системи підготовки і перепідготовки кадрів, яка забезпечить їх оперативну адаптацію до постійних ринкових змін.

І сьогодні, зусилля освіти повинні спрямовуватись на заохочення людини до отримання знань, які дозволять їй стати конкурентоспроможним фахівцем як у своїй країні, так і за кордоном.

Крім того, потребують заходів стимулювання та заохочення навчання на виробництві для підприємства. Одним з таких заходів в Україні може бути включення всіх коштів підприємства, які використовуються для навчання і перекваліфікації персоналу, до складу собівартості продукції.

Особливої уваги з боку держави потребує професійно-технічна освіта і, у першу чергу, йдеться про збільшення фінансування та застосування заохочувальних пропагандистських заходів щодо підвищення її престижу, у тому числі за рахунок державного та місцевих бюджетів.

Враховуючи викладене, в Україні потрібні структурні перетворення, які мають орієнтуватись на використання знань та інтелекту людини, оскільки це є головним ресурсом у сучасному розвитку економіки. Світовий досвід вказує на те, що впровадження засад економіки знань зменшує рівень безробіття. Наприклад, в Ірландії у 2000 р. порівняно з 1990 р. за цим фактором безробіття знизилось майже утричі при зростанні прямих іноземних інвестицій з 2 до 5 96 від ВВП [26].

Розумна грамотна людина завжди спроможна опанувати нові сфери діяльності, які постійно з'являються у глобалізованому ринковому середовищі.

Світові тенденції засвідчують, що ціна висококваліфікованої робочої сили постійно зростала, збільшувалась і заробітна плата (достатньо

швидкими темпами) і в Україні до початку кризи. Але якщо порівняти заробітну плату українських працівників з їх рівнем, наприклад, у країнах Євросоюзу, до якого наша держава прагне приєднатися, то це порівняння буде не на користь України.

У всьому світі зростає популярність вищої школи, її наукоємність та інформаційно-комунікаційна складова. Так, чисельність студентів вищої школи 203 країн світу зросла з 70-х років ХХ ст. до середини 2000-х років ХХІ ст. з 13 до 111 млн. осіб, оскільки краща освіта зумовлює більшу конкурентоспроможність на ринку праці і, відповідно, вищий дохід (на жаль, це не завжди так відбувається у нашій країні) і, відповідно, вищий соціальний статус надає можливість свободи життєвого вибору і збереження здоров'я. Наприклад, у США різниця між середньою заробітною платою випускників шкіл і бакалаврів з 1975 до 2005 р. зросла з 19 до 63 % для чоловіків і з 37 до 70 % у жінок [35].

Кращі університети світу збільшують наукову складову вищої освіти. Вони залучають до співпраці провідних науковців, стимулюють участь студентів у науковій роботі, оснащують процес навчання сучасними технологіями.

Інформаційно-комунікаційна складова освіти розвивається у двох напрямках:

- здійснюється технічне забезпечення навчального процесу;
- студентам/учням прищеплюються інформаційно-комунікаційні навички.

Кращі університети світу повністю забезпечені комп'ютерами та Інтернет-трафіком. А школи, наприклад, у США мали у 2006 р. 76 комп'ютерів на 100 учнів, в Японії – 82. В Україні – 18 комп'ютерів на 1000 жителів. З республік колишнього СРСР найкращий стан у Естонії, Латвії й Литві – 35,38 комп'ютерів та у Росії – 43,59 комп'ютерів на 1000 жителів [35].

Все більшого значення набуває безперервна освіта, і насамперед, професійна, яка у розвинутих країнах є невід'ємною складовою життя більшості населення і забезпечує постійне оновлення і доповнення умінь і

навичок. Так, наприклад, Франція і Німеччина значно більше фінансують з державного бюджету професійну освіту, ніж університетську.

Тенденції світового ринку праці позначаються і на стані розвитку національного ринку праці України. Так, сьогодні у нашій країні набувають розвитку такі форми зайнятості як неформальна, неповна, вторинна, тимчасова, сезонна, само зайнятість. Так, неформальна зайнятість зросла з 14,8 % у 2000 р. до 22,3 % у 2007 р. [13]. На жаль, дані про неформальну зайнятість в Україні суттєво відрізняються за різними джерелами, що викликано недосконалістю систем її оцінки, що застосовуються в нашій країні.

Сьогодні відбувається перерозподіл робочої сили між окремими країнами і континентами. Це ілюструється постійним зростанням міграційних потоків з менш розвинутих регіонів світу у більш розвинуті.

Трудова міграція зростала до розгортання економічної кризи. За різними оцінками, вона становила 2-7 млн. осіб [39].

У період кризи відбувалось часткове повернення працівників, які виїжджали за кордон, що було пов'язано зі скороченням робочих місць у зарубіжних країнах.

Проблемою для України (як і для інших країн з перехідною економікою) є те, що освітній рівень мігрантів є вищим, ніж середній рівень освіти населення, зайнятого в економіці.

У цьому зв'язку в Україні потребує вдосконалення діяльність держави в питаннях трудової міграції, а саме – вирішення питань допомоги трудовим мігрантам, що повернулися на Батьківщину та приїхали в Україну.

За оцінками фахівців, у 2013-2020 рр. відбуватиметься часткове повернення працівників з-за кордону, які виїжджали для роботи за рубіж. Це пов'язується з тим, що у цей період почнеться зростання економічного розвитку, яке призведе до зростання рівня доходів населення в Україні. Крім того, структурні зміни економіки зумовлюють зростання попиту на кваліфікованих працівників, які будуть згодні працювати за менші гроші, ніж у країнах Заходу. Як правило, це працівники з країн так званого "третього

світу".

Слід відзначити той факт, що міграція має переваги, і недоліки у довгостроковому періоді як для країн походження, так і для країн прийому мігрантів. Вона сприяє більш легкій адаптації ринку праці у країнах, що їх приймають, зокрема, у період піднесення економіки, коли за рахунок мігрантів поповнюється нестача пропозиції робочої сили. У період спаду робітники-мігранти часто-густо втрачають роботу, хоча багато з них може прийняти рішення не повертатися на батьківщину, що підвищує ризик експлуатації їхньої праці. Багато вчених у своїх дослідженнях відзначають значний внесок робітників-мігрантів у розвиток економіки країн, які їх приймають, хоча конкуренція між ними і місцевими робітниками, особливо за високооплачувані робочі місця, може викликати соціальне напруження. Крім того, інтеграція у суспільство у цілому може бути складною для робітників-мігрантів.

Переваги міграції для країн походження мігрантів полягають у зниженні напруги на місцевих ринках праці при умові розповсюдження безробіття і неповної зайнятості та припливу грошових переказів, які вносять вклад у розвиток економіки і підвищують життєвий рівень їх отримувачів. Але ж грошові перекази можуть здійснювати і негативний вплив на економіку. Вони можуть лишити отримувачів стимулів до праці, оскільки їх доход може бути вищим за рівень оплати праці, яка пропонується на робочих місцях, що є у країні. При цьому великою проблемою є "втеча мізків", яка позбавляє країну найбільш здібних, талановитих, і як правило, молодих робітників. А це знижує потенціал економічного розвитку країни і поступово може призвести до дефіциту кваліфікованих кадрів з одночасним негативним впливом на приплив прямих іноземних інвестицій та внутрішніх інвестицій. Крім того, коливання попиту на робітників-мігрантів у країнах, що їх приймають, пов'язані з економічними циклами і які часто-густо ускладнюються офіційною міграційною політикою. Тому коливання попиту на робітників-мігрантів можуть призвести до дестабілізації ринків праці у країнах походження мігрантів.

Залучення робітників-мігрантів з країн їх походження відбувається також у період економічної експансії, що призводить до нестачі робочої сили, але у період спаду виникають стимули до повернення мігрантів, що поглиблює негативний вплив на ринок праці країн їх походження.

Важливим документом у сфері вирішення проблем ринку праці на міжнародному рівні є Глобальний пакт про робочі місця, прийнятий Міжнародною конференцією праці на її 98-й сесії у Женеві 19 червня 2009 р. У цьому пакті надаються рекомендації з вирішення питань найближчого економічного відновлення, і, що особливо важливо – питань майбутнього. Використання цих рекомендацій "... дозволить всім державам, а у тому числі, країнам, що розвиваються, перетворити зайнятість і соціальний захист у стержневий елемент своєї соціально-економічної політики і політики у сфері скорочення масштабів бідності, яка б користувалась широкою міжнародною підтримкою" [12].

Вирішенню проблем зайнятості сприяє й затверджена у 2006 р. в Україні "Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 р.", яка визначає напрями активізації співробітництва регіонів, зокрема, пайове державне фінансування програм і проектів транскордонного співробітництва, що дозволило передбачити у Державній програмі розвитку транскордонного співробітництва на 2007 – 2010 рр. державну фінансову підтримку реалізації 16 проектів у восьми областях України на загальну суму 21,058 млн. грн. [28].

Але, як засвідчують дослідження І.Г.Бабець, можливості цієї програми технічної допомоги українськими підприємствами не використані повністю. З огляду на подальше розширення євроінтеграції України саме використання європейського досвіду міжрегіонального співробітництва в ЄС дозволить їй активізувати міжнародну співпрацю регіонів, що сприятиме підвищенню ефективності розвитку економіки в цілому, і у тому числі ринку праці, оскільки одним з напрямів реалізації політики співпраці щодо економічного зростання регіонів є регіональна конкурентоспроможність і працевлаштування [1].

Україна – це держава з проблемами формування економіки відкритого типу, що вимагає нових підходів до вивчення процесів, які відбуваються на ринку праці. Для ефективного дослідження нових світових тенденцій розвитку ринку праці необхідно усвідомити, що вітчизняний ринок праці – це частина світового (міжнародного) ринку праці. Світовий ринок праці – це система відносин, що виникають між державами з приводу узгодження попиту і пропозиції світових трудових ресурсів, умов формування робочої сили, оплати праці і соціального захисту [31]. Створення світового ринку праці є підтвердженням того, що глобалізаційні процеси світової інтеграції відбуваються не тільки в економічній та технологічній галузях, а й дедалі ширше охоплюють сфери соціально-трудова відносин, завдяки: нерівномірності розміщення робочої сили в країнах світу і відмінності у її відтворенні на національному рівні. Між світовим та національними ринками праці, в тому числі і українським, виникають транснаціональні потоки робочої сили, котрі набирають постійного, систематичного характеру.

Вплив фінансово-економічної кризи, глобалізації та євроінтеграції економіки призвели до появи нових світових тенденцій розвитку ринку праці. Перш за все, розвиток світових ринків праці є і наслідком, і чинником процесів глобалізації, завдяки наростанню взаємопов'язаності й відкритості національних економік, інтернаціоналізації капіталу та виробництва. Глобалізація тісно пов'язана з технологічною революцією; їхні взаємозв'язки вчені вважають такими, що посилюють розвиток один одного. На Заході головна тенденція попиту на робочу силу сьогодні – це наростання потреби в інтелектуальній робочій силі, інтелектуалізація праці [5].

Завдяки синергетичному ефекту глобалізації і технологічної революції на ринках праці країн світу відбуваються значні зрушення, проявом яких є: зниження частки виробничого сектору і зростання сектору послуг, деконцентрація промислового виробництва, зміни в його галузевій структурі, співвідношенні "старих" і "нових" галузей і сфер діяльності тощо. Так, за прогнозами Бюро статистики праці США, до 2014 року американський ринок праці налічуватиме 165 мільйонів робочих місць, тобто збільшення існуючих

на 19 мільйонів робочих місць, в тому числі, найбільший приріст передбачається серед професій, пов'язаних з наданням послуг [18]. Крім цього, зазначені зрушення приводять як до значного піднесення продуктивності праці, так і до скорочення робочих місць; значно впливають на стан ринку праці, формуючи сучасні тенденції його розвитку. В рамках загальної тенденції переливу робочої сили з виробничих галузей в сферу послуг утворилися різні національні типи структури зайнятості, а саме: інформаційна та інформаційно-індустріальна [4]. Зростання зайнятості у сфері інформатики пов'язане з перетворенням знання й інформації в основне джерело підвищення продуктивності праці і економічного зростання. Інформаційна революція спричинила виникнення нетрадиційних форм зайнятості (часткової, тимчасової, короткострокової, контрактної, субпідрядної, надомної, позикової); чималої кількості нових галузей, професій та спеціальностей. Таким чином, можна погодитися з твердженням, що глобалізація стає "дієвим інструментом посилення адаптованості ринку праці до вимог епохи інтелектуалізації та сайєнтифікації виробництва, забезпечення високого конкурентного статусу країни" [25]. Потреба в праці технічно підготовленої, кваліфікованої, креативно мислячої робочої сили віддзеркалює швидке зростання освітнього потенціалу суспільства, що знаменує перехід від виховання людини за заздальгідь заданими параметрами до формування людини з ноосферним мисленням. Це спонукає зміну професійно-кваліфікаційної структури робочої сили. Згідно з дослідженнями вчених, рейтинг-прогноз найбільш потрібних галузей у Японії станом на 2010 рік виглядає наступним чином: якість життя та культура; медична та соціальна опіка; інформатика та телекомунікація; торгівля; нові технології у промисловості; охорона середовища; обслуговування фірм; освоєння океану; біотехнології; благоустрій міст; новітні енергозберігаючі технології; авіа- та космічне обладнання; житлове господарство; удосконалення людських ресурсів; процеси глобалізації [18].

Науково-технічний прогрес прискорив моральне старіння професійних знань, особливо вищої кваліфікації. Тому, серед вчених існує і більш

категоричніша думка, що в сучасних умовах звичайний підхід до аналізу тенденцій та ризиків на ринку праці стає малоефективним, а його результати мають короткотерміновий характер. У міру зростання технічного рівня виробництва відбувається неперервний процес заміни однієї сукупної робочої сили іншою, більш якісною, з більш досконалою та прогресивною структурою. Все це ускладнюється динамікою змін в технологіях та організації праці, бізнес-моделей. Особливого значення набуває зміна форм організації праці, пов'язана з впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій. Центральним інститутом охорони праці в Польщі досліджено професії з позитивною динамікою розвитку, серед яких: адміністратор баз даних; адміністратор мережі; аналітик комп'ютерних систем; інвестиційний радник; податковий радник; економіст; торговий інформатор; оператор комп'ютерного обладнання; організатор туристичного обслуговування; організатор готельних послуг; екскурсовод; програміст; проєктант комп'ютерних систем; спеціаліст з аналізу ринку; спеціаліст з банкінгу та кредитів; спеціаліст з фінансів [18]. Соціально значущою інновацією в цій сфері вчені вважають роботу на відстані з використанням новітніх технологій: віртуальні офіси, віртуальні мережі, в США поширений термін телеком'ютинг, в Європі – телеробота. У розвитку сукупної робочої сили якісний аспект переважає над кількісним. На європейському ринку праці все популярнішим стає термін Employability (придатність до працевлаштування), який характеризує сукупність знань, умінь, навичок, володіння підходами для вирішення виробничої ситуації, а також здатність і бажання до неперервного удосконалення та професійного розвитку [29]. Поняття придатності до працевлаштування охоплює ряд компетенцій: рівень самоорганізації, здатність до роботи в групах, уміння розв'язувати конкретні задачі, навички комунікації та грамотність, володіння інформаційними технологіями тощо.

Невирішеною проблемою в світі вважається безробіття. У щорічній доповіді про глобальні тенденції у сфері зайнятості відзначається, що економічна криза може призвести до різкого збільшення числа людей, які

збільшувати армію безробітних, "працюючих бідних" та незахищених зайнятих. Зараз в усьому світі число безробітних досягло 212 млн. осіб, в тому числі, молодих людей – 10,2 млн., що є найвищим показником з 1991 року [11]. Аналізуючи рівень безробіття у травні 2010 року, згідно з даними Євростату, необхідно відмітити, що в євроні він сягнув 10,0%, а в усіх країнах-членах ЄС (ЄС-27) за травень даний показник становив 9,6% [14]. Найнижчий рівень безробіття, у травні 2010 року, зареєстрований в Австрії (4,0%) та Нідерландах (4,3%); найвищий – спостерігався в Латвії (20,0%), Іспанії (19,9%). За даними Євростату, загалом у травні не мали роботи 15,789 млн. осіб в євро зоні та 23,127 млн. – в ЄС-27. Недостатня конкурентоспроможність на ринку праці та незначна мотивація до трудової діяльності сприяють появі масштабного безробіття серед молоді. Так, рівень молодіжного безробіття в Європі, за останні десять років, становив 16-17 відсотків, тобто був вищий, ніж у середньому по ОЕСР [39]. До 2007 року за тимчасовими контрактами працювали приблизно 6 мільйонів молодих людей. У Франції за 2008 рік кількість безробітних до 25 років зросла більше, ніж на 40 відсотків, притому, що загальний рівень безробіття виріс приблизно на 26 відсотків. Кожному третьому британському безробітному менше 25 років. У Іспанії молодіжне безробіття сягає 40 відсотків [39]. До соціальних наслідків безробіття можна віднести соціальну ізоляцію, депресію, проблеми зі здоров'ям, соціальну дезорганізацію, зростання злочинності, самогубств і кількості ув'язнених тощо. На підставі економічних прогнозів МВФ, а також за даними МОП, високий рівень глобального безробіття збережеться упродовж усього 2010 року, пік безробіття очікується наприкінці 2010 року, а вихід із кризи затягнеться на 5-6 років.

Об'єктивною реальністю сьогодення стала зростаюча мобільність робочої сили та інтенсифікація зовнішньої трудової міграції, завдяки яким для деяких національних ринків праці випробуванням стала зростаюча конкуренція з боку країн із низьким рівнем заробітної плати, скорочення кількості робочих місць, на яких зайняте корінне населення, та зниження середнього рівня оплати праці, особливо некваліфікованої та низько

кваліфікованої робочої сили тощо. Для країн, що розвиваються, однією з проблем стає "відтік мізків", який відбувається двома напрямками: з одного боку, емігрують висококваліфіковані кадри, що здобули вищу освіту у своїх країнах й не знайшли відповідної їхнім кваліфікації й прагненням роботи; з іншого боку, з країн, що розвиваються, у США, Англію, Канаду їдуть з метою здобуття освіти молоді люди, які по завершенні навчання не повертаються на батьківщину. Основними постачальниками на світовий ринок кадрів високої кваліфікації виступають Індія, Пакистан, Єгипет та ін. Україна теж стала однією з найбільших країн-донорів робочої сили в Європі і світі. За підрахунками західних учених, еміграція висококваліфікованого фахівця рівнозначна вкладенню в економіку обраної ним країни мільйона доларів. Підраховано, що в результаті еміграції з Росії висококваліфікованих фахівців ця країна інвестувала тільки в економіку США більше трильйона доларів [11].

Ще однією із сучасних світових тенденцій ринку праці можна вважати зростання економічної активності жінок на ринку праці (з 50,2% до 51,7%) та зниження активності чоловіків (з 82% до 77,7%) [11]. Проблемою повільного процесу подолання тендерної нерівності у сфері праці є те, що майже половина (48,4%) жіночого населення у віці старше 15 років залишаються все ж економічно неактивними; серед чоловіків – 22,3%; бажаним працювати жінкам важче знайти роботу, ніж чоловікам; і, навіть знайшовши роботу, жінки отримують нижчу заробітну плату та інші виплати, ніж їхні колеги-чоловіки на тих самих посадах.

До основних заходів щодо активізації розвитку ринку праці в Україні можна віднести: удосконалення кон'юнктурного та організаційно-інституційного забезпечення ринку праці; розробка дієвого механізму, що дозволить призупинити вимивання кваліфікованих кадрів, стимулюватиме роботодавців до підготовки кадрів на виробництві та збільшуватиме попит на робочу силу і її накопичений людський капітал; створення ефективних робочих місць у контексті Глобального пакту про робочі місця; підвищення якості робочої сили, що охоплює не лише її кваліфікаційний рівень, а й

здоров'я, освіту, оплату праці за світовими стандартами, гідні умови праці; сприяння процесу створення умов для забезпечення свободи пересування осіб, що передбачає скасування візового режиму перетину кордонів; світове визнання вітчизняних дипломів та кваліфікацій працівників; заборона дискримінаційних дій стосовно трудящих-мігрантів.

Виявлення основних світових тенденцій ринку праці ще далеке від завершення, що пов'язано зі складністю та мінливістю його дослідження.

Отже, глобалізація та інтеграційні процеси посилюють проблеми зайнятості населення. Активізація ринку праці можлива лише за умов подолання фінансової кризи. На основі аналізу світових тенденцій визначено основні проблеми ринку праці в Україні та запропоновані основні заходи щодо його активізації.

Проблеми, що виникають на ринку праці будь-якої країни за умов глобалізації, можуть бути успішно вирішені тільки спільними зусиллями світової спільноти. Як зазначає генеральний директор МОП Х. Сомавія, сприяти збереженню роботи можна, успішно поєднуючи державну політику і приватні програми інвестицій Але, у доповіді МБП наголошується, що навіть за умови прийняття відповідних заходів і відновлення економічного зростання в більшості країн світу, реальне відновлення ринку праці, тобто скорочення рівня безробіття до показників початку кризового періоду, може становити термін від 3,5 до 5 років [14].

ВИСНОВКИ

Отже, під глобалізацією світового господарства розуміють процес посилення взаємозв'язку національних економік країн світу, що знаходить своє вираження в утворенні світового ринку товарів і послуг, фінансів; становленні глобального інформаційного простору, перетворенні знання в основний елемент суспільного багатства, виході бізнесу за національні кордони через формування ТНК, впровадженні і домінуванні в повсякденній практиці міжнародних відносин і внутрішньополітичного життя народів принципово нових і універсальних ліберально-демократичних цінностей тощо.

Основні ознаки процесу глобалізації:

- взаємозалежність національних економік та їхнє взаємопроникнення, формування міжнародних виробничих комплексів поза національними кордонами;
- фінансова глобалізація – зростаюча фінансова єдність та взаємозалежність фінансово-економічних систем країн світу;
- послаблення можливостей національних держав щодо формування незалежної економічної політики;
- розширення масштабів обміну та інтенсифікація процесів руху товарів, капіталів, трудових ресурсів;
- створення інституцій міждержавного, міжнародного регулювання глобальних проблем;
- тяжіння світової економіки до єдиних стандартів, цінностей, принципів функціонування.

Основною рисою процесу глобалізації є формування глобально функціонуючого виробничого процесу, серцевиною якого є сформовані інтернаціоналізовані відтворювальні цикли – ядра, які виступають своєрідним локомотивом світового господарства. В межах цих циклів формується світовий дохід, перерозподіл якого є головним стратегічним орієнтиром і основою зовнішньої політики будь-якої держави.

Глобалізація як суперечливий та багатовекторний процес привела до регіональної соціально-економічної нерівності, яка вимагає розробки та впровадження дієвого інструментарію конвергенції щодо пом'якшення існуючих диспропорцій на європейському ринку праці гармонізації соціальних відносин у європейському суспільстві, усунення соціальної фрагментації та майнової нерівності країн-членів. При цьому динамічне поглиблення інтеграційних процесів в європейському регіоні та зростання кількості країн-учасниць даного інтеграційного угруповання обумовило об'єктивну необхідність постійної модернізації соціальної політики ЄС, диверсифікації її механізму, важелів та інструментів для вирішення найгостріших соціальних проблем.

Результати проведеного дослідження свідчать, що на світовому ринку праці існують наступні основні тенденції:

- глобалізація та загострення впливу фінансово-економічної кризи, які посилюють дисбаланс між попитом і пропозицією на робочу силу;
- вплив науково-технічної революції, яка сприяє як значному піднесенню продуктивності праці, так і призводить до скорочення робочих місць, передусім у промисловому секторі;
- мінливість, які торкаються зрілих модернізованих суспільств і перехідних, частково модернізованих суспільств, утворюючи напрямки "нової темпоральності" та "нової просторовості";
- динамізація, модернізація, раціоналізація, економізація, які провокують активність індивідів нового гатунку, появу нових соціальних рухів, нові пост матеріальні цінності, нові джерела нестабільності, нові технології, нову якість інформаційного забезпечення;
- диверсифікація, плюралізація зайнятості та поява нової дефініції сім'ї;
- перетворення в розвинутих країнах людського фактору з об'єкту жорсткої економії капіталу в об'єкт його найбільш прибуткового інвестування;
- зростаюча мобільність робочої сили, інтенсифікація міграційних процесів.

Список використаної літератури

1. Бабець І.Г. Досвід державного регулювання міжрегіональної співпраці у країнах Європейського Союзу / І.Г. Бабець // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №6 (96). – С. 4-9.
2. Білорус О. Глобалізація. Прийняти виклик часу // Віче. – 2000. – № 12. – С. 133.
3. Білорус Д.Г., Лук'яненко Д.Г., Поручник А.М. Методологічні проблеми дослідження інтернаціоналізації та глобалізації // Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації. / За ред. Д.Г. Лук'яненка – К.: Вид-тво КНЕУ, 2001. – 538 с.
4. Біляцький С. Нові світові тенденції на ринку праці / С. Біляцький, А. Хахлюк, Т. Мірошніченко // Україна: аспекти праці: наук.-ек. та сусп.-політ. журн. – 2002. – № 4. – С. 3-9.
5. Біляцький С. Соціальне партнерство у розв'язанні проблем зайнятості (приклад ЄС для України) / С. Біляцький, А. Хахлюк, Т. Мірошніченко // Україна: аспекти праці: наук.-ек. та сусп.-політ, журн. – 2003. – №3. – С 44-49.
6. Борко Ю.А. Новый этап углубления и расширения европейской интеграции: социальные аспекты // МЗ и МО. – 2000. – № 9. – С. 19.
7. Васильченко В. С. Державне регулювання зайнятості: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 252 с.
8. Войтович Р. Місце, роль та функції національної держави в контексті сучасних глобалізаційних процесів / Р. Войтович // Вісник Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – 2004. – № 2. – С. 70-81.
9. Ганчев П. Глобализация цивилизации и необходимость новой формы философии / П. Ганчев // Вопросы философии. – 2007. – № 8. – С. 160-165.
10. Глобализация: взгляд с периферии / Отв. ред. С. Хоменко. – К.: Агентство гуманит. технологий, 2002. – 61 с.

11. Глобальні тенденції зайнятості у світі та ринок праці України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tps.org.ua>.
12. Глобальный пакт о рабочих местах // www.ilo.org/publn.
13. Держкомстат // www.ukrstat.gov.ua
14. Доповідь МБП "Глобальні тенденції в сфері зайнятості", 2011 // www.tsn.ua.
15. Ефективність державного управління / Т.О. Бажал, О. Кілієвич, О. Мертенс та ін.; за заг ред. І. Роспутенка. – К.: Вид-во "К.І.С.", 2002. – 420 с.
16. Єфименко А. Виклики глобалізації та цивілізаційний вибір України / А. Єфименко // Юридичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 68-74.
17. Інноваційно-технологічний розвиток України: стан, проблеми, стратегічні перспективи // Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів: аналітичні матеріали до Парламентських слухань / Л.І. Федулова, Ю.М. Бажал, Д.А. Шовкун та ін. / За ред. І.І. Федулової, Г.О. Андрощука; Ін-т екон. та прогнозів. НАН України. – К., 2009. – 196 с
18. Кириченко І. У пошуках ідеальної професії, або Що про це думають у світі? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://profosvita.org.ua>.
19. Колосова Р.П. Глобализация экономики и социально-трудовые отношения в России. Соціальні пріоритети ринку праці в умовах структурної модернізації економіки // Міжнар. наук.-практична конф. – К.: Мінпраці України, РВПС України НАН України, Ін-т соц. досліджень, 2001. – Т. 1. – 652 с.
20. Колот А. М. Глобалізація економіки та її вплив на соціально-трудова сферу // Україна: аспекти праці. – К.: Вид. фірма "Праця". – 2001. – № 3.
21. Колот А. М. Глобалізація як чинник трансформації соціально-трудова відносин // Стратегія економічного розвитку в умовах глобалізації. / За ред. Д. Г. Лук'яненка. – К.: Вид-во КНЕУ, 2001. – 538 с.
22. Кравчук М. Глобалізація вимагає не орієнтуватись на поточні вигоди / М. Кравчук // Віче. – 2003. – № 11. – С 73-76.

23. Лоурі Е. Нове втрачене покоління Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vkurse.ua>.
24. Лукашевич В.М. Глобалістика: Учебн. пособ. / В.М. Лукашевич. – Львов: Вид-во "Новий світ – 2000", 2004. – 392 с
25. Махсма М. Світові тенденції трансформації зайнятості населення в умовах глобалізації економіки / М. Махсма // Україна: аспекти праці. – 2006. – №. 4. – С 10-14.
26. Мусіна Л.О. Основні засади переходу до економіки знань: перспективи для України / Л.О. Мусіна // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 3. – С. 87-107.
27. На ринку праці жінки стали активніші за чоловіків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://project.ukrinform.ua>.
28. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 27. 12. 2006. – №1819//www.guon.kiev.ua.
29. Рашкевич Ю. М. Ринок праці: пряма, чи трикутник? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua>.
30. Рудницька Т. Інтернетизація як початковий етап входження України у світову спільноту, що глобалізується: позитиви й ризики / Т. Рудницька // Соціологія: теорія, методи, маркетинг: наук.-теорет. часопис. – 2004. – № 1. – С. 73-88.
31. Світова економіка: підручник / [А.С. Філіпенко, О.І. Рогач, О.І. Шнирков та ін.]. – 2-е вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. – 582 с.
32. Спільний Європейський економічний простір: гармонізація мегарегіональних суперечностей: Монографія / За заг. ред. Д. Г. Лук'яненка, В. І. Чужикова. – К.: КНЕУ, 2007. – 544 с.
33. Стукало Н.В. Глобалізація та розвиток фінансової системи України: монографія / Н.В. Стукало. – Д.: Вид-во "Інновація", 2006. – 248 с
34. У травні рівень безробіття в ЄС не змінився [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eunews.unian.net>.

35. Україна 2020. Стратегія національної модернізації. – К: Інститут економіки та прогнозування НАНУ, 2009. – 218 с.
36. Чужиков В. Європейська модель ідентифікації регіональних асиметрій (соціальний аспект) // Україна: аспекти праці. – 2006. – №6. – С. 33-38.
37. Щербаков В.П. Доповідь на міжнародній науково-практичній конференції "Глобалізація економіки, регіональна інтеграція, вплив цих процесів на стан трудящих країн-учасниць СНД". – М.: 2002.
38. Экономика труда и социально-трудовые отношения / Под ред. Г.Г. Меликьяна, Р.П. Колосовой – М.: Изд-во ЧЕРО, МГУ, 1996. – 623 с.
39. www.europa.eu.int.
40. <http://globalization.kof.ethz.ch/>